

Uit ons oude Europa, ook uit de vaderlandsche kerkgeschiedenis ware menig kras staaltje van mot-topreken op te diepen.

Toch worden de meest gewaagde van die preeken elken Zondag in Amerika overtroffen.

Daar is het het land voor zulke preeken.

En het is de pers, die dat in de hand werkt. De dominees bieden daarin tegen elkander op om zoo sensationeel mogelijk te zijn.

Van uit Amerika wordt daarover in „Bergop-waarts” geschreven:

De pers staat, in Amerika, op goeden voet met de kerk. Niet alleen drukken de bladen belangrijke nieuwsberichten uit de kerkelijke wereld af, maar zij geven ook de meer alledaagsche nieuwtjes met een gulde hand. Er zijn verscheidene bladen, die 's Maandags lange uittreksels geven uit de preeken van den vorigen dag, en de „Brooklyn Eagle”, om maar een blad te noemen, geeft iederen Maandagmorgen vier volle pagina's kerknieuws: vier of vijf preeken, in hun geheel afgedrukt, en uittreksels uit andere preeken, die niet in extenso gegeven konden worden met de portretten van de predikanten, korte nieuwsberichten, en soms kritiek op preeken en boeken.

De voornaamste kranten hebben hun verslaggevers, die de kerken bezoeken, waar men denkt, dat iets vermeldenswaardig gezegd zal worden en die verslag van de preek uitbrengen. Dit verslag schijnt dan den volgenden dag in het ochtendblad. Dit zenden van reporters is mogelijk, omdat hier de gewoonte bestaat, om gedurende de week het onderwerp van de preeken, die 's Zondags geleerd zullen worden, aan te kondigen. En daar alles hier, uit den aard der zaak, ook op kerkelijk gebied, min of meer naar het sensationele overhelt, tracht men de titels van de preeken zoo sprekend mogelijk te maken en kan dus de reporter, wiens werk het is sensationele dingen op te zoeken — of te fabriceren, — weten, waarheen hij gaan moet.

De Zaterdag-edities van de dagbladen bevatten een lange lijst, waarin de namen en adressen der kerken worden aangegeven, de namen van de predikanten, de uren, waarop de diensten worden gehouden en de onderwerpen, die besproken zullen worden. Deze publicatie geschiedt gratis: de eenige voorwaarde, waaraan men zich te houden heeft, is, dat de aankondiging van het onderwerp vóór een bepaalden tijd aan het redactiebureau moet zijn, om geplaatst te worden. Behalve deze gratis publicatie hebben de kerken dikwijls advertenties, waarin meer volledige inlichtingen worden gegeven.

Maar de meeste kerken vergenoegen zich met de vrije publicatie, die het nieuwblad aanbiedt.

Ik vergeet nimmer de lijst van aankondigingen over te lezen; er is altijd iets interessants in te vinden. Allerlei onderwerpen vindt men daarin aangekondigd: van de zuiver Bijbelsche tot die, waarvan men met den besten wil van de wereld niet kan opmaken, in welk verband zij staan met den Bijbel; van de zuiver actuele onderwerpen tot de meer afgetrokken beschouwingen; van het rauwe sensationele tot het bespreken van een of ander literair product.

Ik heb voor mij liggen twee nummers van de „Seattle Times”, waaruit ik enkele onderwerpen hier overneem:

Daar zijn de zuiver Bijbelsche onderwerpen, die geen verdere verklaring noodig hebben en die — laat mij zeggen — de Hollandsche menschen zouden aantrekken:

KUYPER-BIBLIOGRAFIE.

door

J. C. RULLMANN.

III.

3. Joannis à Lasco Opera tam edita quam inedita doctus voluminibus comprehensa collegit, ad fidem vetustissimarum editionum, ut et chartaceorum codicum emendate edidit, commentationem criticam praemisit A. Kuyper, theol. doct. Amstelodami apud Frederic. Muller. Hagae comitum, apud Martin. Nijhoff. 1866. Vol. I—II.

De student A. Kuyper hield 11 Januari 1862 in de Doopsgezinde kerk zijn eerste voorstel over Matth. 7:12; zijn tweede voorstel 21 Februari 1862 over Jacobus 1:27. Op 7 Mei 1862 legde hij met gunstig gevolg het proponentsexamen af voor het Provinciaal Kerkbestuur van Zuid-Holland. En nu ging de jonge candidaat „op zoek naar een pastorie”.

Reeds toen hij nog praetor was van het college in het Grieksch van Prof. Cobet, zei men, dat Kuyper „door de kerk zou vliegen” (Gedenkboek 1897, blz. 266). Maar er was in die dagen een overvloed van proponenten, zoodat het toch nog een jaar duurde, voordat Kuyper een plaats had. In zijn lichte causerant vertelde hij later aan een journalist, die hem interviewde: „De menschen vonden het blijkbaar niks mooi als ik preekte. En ten slotte kwam ik in Beesd terecht.” (Gedenkboek, 1907, blz. 407).

Na des voormiddags door zijn vader, J. F. Kuyper, predikant te Leiden, bevestigd te zijn, verbond Dr Kuyper zich in den avond van 9 Augustus 1863 aan de gemeente met een leerrede over 1 Joh. 1:7.

In de pastorie zette Dr Kuyper zijn studie over à Lasco voort. En December 1865 legde hij de laatste hand aan zijn voorrede van 121 bladzijden voor een werk, waarvan de oorspronkelijke titel

De zoon van de weduwe te Nain; Paulus, de schipbreukelingen; Stroomen waters. Het verbranden van de boeken te Efeze, enz.

Maar ook onderwerpen, die absoluut geen verband schijnen te hebben met eenigen tekst. Het schijnbaar onmogelijk doen; Eens mans werk, eens mans recht; Het bolwerk van de natie.

Onderwerpen, die meer op een lezing, of een wetenschappelijke verhandeling betrekking schijnen te hebben, dan op preeken: De secten, die geloofsgenezing beoefenen (kernachtig luidt dat in het Engelsch: The healing cult); Hoe zijn wij aan onzen Engelschen Bijbel gekomen? De behoeften van Seattle; De invloed van de walsbewuste tegenwoordigheid van God op het persoonlijke leven; Christendom en industrie.

Boekbesprekingen: De vier ruiters uit de Openbaring (Blasco Ibanez) boek is zeer populair in Amerika) Arthur Brisbane over moraliteit en Godsdienst; De oorlog der toekomst, een boekbespreking.

Onderwerpen, die aantrekkelijk zijn voor den man, die zich bezig houdt met de onderwerpen van den dag: Een moderne reus (waarschijnlijk een verhandeling over een van de mannen, die de Iersche kwestie trachten op te lossen); Het zaad en de grond; De oproep van den profet tot de menschen van onzen tijd; De armoede en de weelde van de toekomst; Ons doel voor het komende jaar; Arbeidseischen.

En eindelijk sensationele onderwerpen, onderwerpen, die een mensch doen vragen: „Wat wil toch deze klapper zeggen?”, en die er op betrekking zijn de nieuwsgierige schare te vangen. Hoewel deze methode ons, Hollanders, niet aantrekt — noemen wij ons niet een bezadigd ras? — ze is in volkomen harmonie met de psychologie van Amerika, met de zucht naar het buitengewone, het mysterieuze, die den Amerikaan eigen is.

De Amerikaan houdt er van zich uit te drukken in krachtige termen, en zoo verliezen veel van de onderwerpen hieronder aangegeven hun eigenaardige kracht in de vertaling: Ik neem uit bovengenoemde dagbladen de volgende onderwerpen over: Knoeien met God; De wetten van voorspoed; Je geld of je leven; Waar zijn de dooden?; Aan den vroolijken kant der dingen leven (Playing the glad game); De kerk met de eeuwige greep; Is er een duivel?; Boontje komt om zijn loontje (in 't Engelsch klinkt het eigenaardiger: Chickens come home to roost); De bekoering van een zwendelaar; Groeit de wereld boven Jezus uit?; Iemand niemand, God; „Als dat niet trekt, trekt niemand!”.

En wat moeten wij denken van Pinkstar-preeken met de volgende titels: Predikanten, die behoorden te bedanken; De Kroon van den sprinkhaan; De wereld is een schouwtooneel; De kerk van Christus, met bloed gekocht — heeft zij een bloedzakte?; Drie raadsels opgelost; Een jacht op ezels; De alomtegenwoordige Engelschman!

Ten slotte een onderwerp, dat ik mij herinner, ergens aangekondigd te zien: „Geestelijke riolen”.

De doctor in de theologie tevens

leeraar in de geschiedenis?

In „De Hervorming” vinden we:

Een vooraanstaand leeraar schreef ons naar aanleiding van dit laatste, dat thans aan H. B. Scholen honderden onbevoegden les geven, en dat er in 't bijzonder gebrek is aan leeraren in geschiedenis. Zelfs zijn voor R. H. B. S. oproepingen gedaan voor menschen met Hoofddact „die bereid zijn voor acte M. O. te gaan studeeren”.

Waar de zaak zoo staat, hopen wij des te meer,

Inidde: Joannis à Lasco Opera tam edita quam inedita recensuit, vitam auctoris enarravit A. Kuyper. In de voorrede zet hij echter breedvoerig uiteen, waarom hij ook nu van een levensbeschrijving van à Lasco moest afzien.

Onder degenen, wier hulp hij bij het verzamelen van à Lasco's werken dankbaar erkent, vinden we ook den naam van Groen van Prinsterer, bij wien hij door Bodel Nijenhuis was aanbevolen.

Het werk zelf bestaat uit drie afdeelingen:

I. Opuscula dogmatica et polemica.

II. Opuscula liturgica et symbolica.

III. Epistolae.

Hier liggen dan à Lasco's geschriften, waarvan tot voor kort op heel de wereld niet meer dan één enkel exemplaar was te vinden, in twee kloofde deelen gebundeld voor ons: een onschatbare verzameling voor allen, die à Lasco's betekenissen op dogmatisch terrein en zijn invloed op de organisatie van de Gereformeerde kerken, ook hier te lande, uit de bronnen willen bestudeeren.

4. Wat moeten wij doen, het stemrecht aan onszelf houden of den kerkerand machtigen? Vraag bij de uitvoering van Art. 23, toegelicht door Dr A. Kuyper. Culenburg. A. J. Blom. 1867.

Dit is het eerste vlugschrift, waarmee Dr K. in den kerkelijken strijd optrad.

Bescheidenlijk vangt de jeugdige auteur aan met een veronidschuldiging, dat hij het woord opnam in deze zaak. Hij had gewenscht, dat een man van gezag en rijper ervaring een afdoend antwoord mocht hebben gegeven op de door hem gestelde vraag. Doch die wensch was tot dusver niet vervuld geworden.

De vraag: Wat moeten wij doen? was overigens niet nieuw. In De Heraut en in De Ver Eeniging, Christelijke Stemmen was ze herhaaldelijk gedaan. Zie mijn: De Strijd voor Kerkherstel, blz. 117. Nu echter deed Dr K. die vraag bij de uitvoering van Art. 23 van het

dat onze theologische professoren alsnog hun kracht willen aanwenden, om de bevoegdheid voor leerschap in de geschiedenis te verkrijgen voor den theologischen doctorsgraad.

De idee lijkt eerst wat vreemd.

Maar verdient zij niet nader bezien te worden? En dan zou ik ze niet willen bezien uit het oogpunt, dat menig predikantstrakement in onze dagen niet voldoende is.

Maar uit dit gezichtspunt: dat onze gymnasia en hogere burgerscholen gebrek hebben aan leerkrachten.

Dan worden of onbevoegden benoemd.

Of bevoegden, maar wier beginsel met het onze in strijd is.

Er zijn tal van inrichtingen, die hierom zorg baren.

Men vertrouwt er zijn kinderen aan toe, omdat ze op gereformeerden of positief christelijken grondslag staan.

En toch komen de kinderen soms thuis met vreemde theorieën, bij den een of anderen leeraar opgedaan.

Moet hierin geen voorziening worden getroffen?

En kunnen hierin de predikanten, inzonderheid de doctoren in de theologie, geen hulp bieden?

De laatste mogen afzonderlijk genoemd, omdat zij, waar dogmenhistorie een zeer voornaam vak voor het doctoraal is en ook in de dissertatie gewoonlijk heel wat historisch materiaal is verwerkt, uiteraard meer aan geschiedenis hebben gedaan.

Dit moet voorop staan, dat hun ambtelijk werk er niet onder lijdt. Daarom zou ik hen bij voorkeur niet gekozen willen zien uit hen, die geen groote gemeente hebben te verzorgen.

Maar uit kleinere plaatsen in de nabijheid van onze gymnasia en H. B. S.-en konden zij zeer wel gerecruteerd.

Tevens moet echter steeds blijven vaststaan, dat dit als noodmaatregel geldt.

Onze Vrije Universiteit biedt door haar leerstoel in de geschiedenis, waaraan twee hoogleraren verbonden zijn, nitnemende gelegenheid om voor het leeraarsambt in de geschiedenis te worden opgeleid.

Onze jongelui moeten, gezien het gebrek, daar bij tientallen heengaan.

Dan zouden van lieverlede onze inrichtingen degelijk voorzien worden.

Maar dan zou alle predikant en theologisch doctor zich onmiddellijk moeten terugtrekken.

Laat mij dit hier in overweging mogen geven.

Korte metten.

Ik geloof niet, dat prof. Grosheide zich in de pers ooit zoo kras heeft uitgelaten als in het laatste nummer van „Noord-Hollandsch Kerkblad”.

Maar er bestond ook reden toe.

Hij heeft het over den ondiplomatieken diplomaat, die het Vaticaan bij onze Regeering heeft te vertegenwoordigen.

Voor antipapisme zijn we niet te vinden. We wenschen in onze Roomsche landgenooten medechristenen te zien, met wie we menigmaal kunnen samengaan in den zwaren strijd tegen ongeloof en revolutie.

Maar van Roomsche aanmatiging zijn we ook niet gediend. En aan zulke aanmatiging heeft zich in

Algemeen Reglement van 1852, waardoor de kerkelijke strijd een geheel nieuwe phase intrad. Nu toch werd het algemeen stemrecht der gemeente ingevoerd. En ofschoon Dr K. meende dit te moeten afwijzen, waar het zich als normale kerkregeling voordeed, oordeelde hij toch, dat het aanvaard moest worden „als een bedekte erkenning van den onwettigen toestand, waarin we sinds '16 hebben verkeerd, en als toekenning van het recht om eindelijk met het constitueren der Kerk een aanvang te maken.” Spoedig zou zi nu kunnen blijken, of er nog geestelijke bouwstof en geestelijke bouwkunde genoeg in onze kerk was, om een eigen huis te stichten op het vrij geworden erf.

Maar als het eens op scheuring uitliep! zoo zou men kunnen tegenwerpen, „Welnu, dan zal het openbaar worden, dat de eenheid slechts kunstmatig was en niet door een band des geestes, maar slechts door het rafelend koord van reglementen werd saamgebonden.”

Maar als de kerkelijke goederen bij borderscheiding ons eens niet als erfdeel worden toegewezen! Op deze tegenwerping antwoordt Dr K: „Wie weet of het geen zegen was; want niet aan de doode hand, maar aan den geest die leven schept hangt 't heil der kerk.”

Dr K. bespreekt in deze brochure de beginselen van kerkregeling, waarvan onze Hervormers zijn uitgegaan. Hij onderzoekt of de idee der kerk democratie gedooft, en hij beantwoordt die vraag bevestigend, maar voegt er de clause bij, dat die democratie nooit in volkssoevereiniteit onttaanden mag. Souverein in de kerk is alleen de Christus.

De schrijver komt er ook tegen op, dat het Reglement de gemeente voetstoots halveert door alle zusters uit te sluiten van het stemrecht, en hij vraagt: „zijn in doorslag de vrouwen niet juist het puik, de kern, de aristocratie der gemeente?” Ook later, in De Heraut, no. 1048, 23 Januari 1898, verdedigde hij het kerkelijk vrouwenstemrecht.